

Ondřej Švejcár: Variabilita pohřebního ritu v prostředí únětické kultury.

V Českých Budějovicích dne 1. 1. 2014

Otázky pohřebního ritu a jeho variability jsou v současné archeologii vysoce aktuální, a tak lze jen uvítat, že si O. Švejcár zvolil pro svou disertační práci právě tematiku pohřebního ritu v české únětické kultuře. Jak jsem již konstatoval v posudku na pracovní teze tehdy ještě nehotové disertační práce, bylo toto téma vybrané vhodně a i metodicky se autor ubíral v zásadě správným směrem, neboť jeho práce přináší nový pohled a nové teoretické otázky na jinak již mnohokrát diskutované a publikované problémy.

Práce má jasnou a přehlednou strukturu: autor nejprve vysvětluje teoretický model, na jehož základě dále s vybraným tématem pracuje, poté následuje podrobný popis metodiky jeho práce. Autor využívá řady moderních postupů, počínaje formalizovaným deskriptivním systémem, přes sofistikovanou analýzu hlavních komponent (PCA) a zobrazení jejich výsledků v prostředí GIS, některé nové metody syntézy prostorových struktur až po komparaci formálních a prostorových struktur v prostředí programu Pajek. Lze v této souvislosti konstatovat, že autor využil všechny relevantní metody k poznání vnitřních struktur i vnějších prostorových vztahů českých únětických pohřebišť. Škoda jen, že autorovi nebyla k dispozici data z rozsáhlých a moderně zkoumaných únětických pohřebišť, především z lokalit u Vliněvsi nebo Mikulovic, což ovšem nelze O. Švejcárovi vytýkat.

Pro účely své práce rozčlenil autor česká starobronzová pohřebišť pouze do dvou chronologických skupin, což sice znemožňuje poznání případných detailnějších vývojových tendencí, avšak lépe to umožňuje komparaci rozsáhlého souboru dat. Za ocenění stojí autorův zájem o chronologické vazby únětických hrobů k starším eneolitickým mohylám, naopak v práci postrádám rozbor otázky případných vazeb únětických mohyl (jimž se O. Švejcár věnuje v jedné samostatné subkapitole) k pozdějším pohřebním areálům doby bronzové či železné. Např. v jihočeském regionu (který autor ovšem ve své práci podrobněji nesledoval) by se jednalo o dosti zásadní otázku.

Z hlediska prostorového vymezení se autorův zájem omezil jen na klasické české sídelní oblasti únětické kultury, tj. na střední, severozápadní a východní Čechy. Škoda, že autor nezahmul do svých analýz také nálezy jihočeské, kterých není mnoho, a přestože se v drtivé většině jedná o staré celky mnohdy bez dostatečné publikace, mohlo jejich srovnání s dalšími českými regiony více osvětlit postavení tzv. jihočeské skupiny únětické kultury. V celé práci pak postrádám srovnání autorem dosažených výsledků s dalšími oblastmi únětické kultury (Morava, JZ Slovensko, Sasko aj.), příp. s dalšími kulturními celky v blízkých regionech (např. oblast tzv. straubinské kultury). Tak se mohly autorem zjištěné výsledky zasadit do středoevropského rámce, což bohužel nebylo učiněno.

Z hlediska formálního je práce napsána čtivým jazykem bez výraznějších gramatických chyb, uvést lze jen několik významnějších překlepů (např. na s. 140 „polokulturní lokality“). Před slovní spojení „a to“ patří čárka, termín „Stabdolch“ (s. 83) by měl patřit do uvozovek. Na s. 78 se dozvídáme, že „70 hrobů starší ÚK bylo orientováno na JZ a dalších 45 na JZ“. Podobně na s. 69 autor uvádí mj., že ve „4 případech byla hrobová jáma kruhová a v 1 případě byla kruhová“. Na s. 156 je u lokality Všetaty odkazováno na obr. 3, který se však týká něčeho zcela jiného. Tyto drobné nedostatky mohly být odstraněny pečlivěji provedenou korekturou.

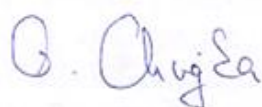
Za závažnější prohřešky považuji neuvedení některých autorem citovaných prací v závěrečném seznamu literatury. Jedná se o následující citace: Pleinerová 2012 (s. 42), Bouzek 1966 (s. 80), Švejcár 2009 (s. 142). Na s. 154 a 157 je citován „Stocký 1926“, v seznamu literatury jsou však uvedeny práce „Stocký 1926a“ a „Stocký 1926b“, a není tak jasné, kterou z uvedených Stockého prací O. Švejcár cituje. Za nešťastné také považuji uvedení dvou seznamů literatury, resp. vyčlenění zvláštního seznamu literatury pro citace v databázi (s. 184-193). Dostí to ztěžuje orientaci a navíc je zde řada prací odkazována v obou seznamech. V textu (s. 137) citovaná práce „Michálek 1981“ je pak nelogicky uvedena pouze v seznamu prací použitých v databázi.

Na mnoha místech autor opakovaně cituje pouze jednu práci, což nepůsobí dobře. Např. celé subkapitoly 7.2. a 7.3. obsahují pouze několikrát opakované citace z práce „Neustupný 2010“ (kromě jediné citace „Neustupný 2007“). Cožpak nikdo další se k daným tématům nevyjádřil?

Jako příklad Píčem zkoumaných jihočeských starobronzových mohyl bych neuváděl Zběšice (s. 33), neboť tato datace této lokality do starší doby bronzové není ničím bezpečně podložena (srov. nejnověji AVJČ – Supplementum 8, s. 35).

Shrnou-li uvedené výtky, považuji za hlavní nedostatek disertační práce O. Švejcara její zaměření pouze do několika českých regionů a absenci srovnání autorových výsledků s dalšími středoevropskými regiony. Z formálního hlediska bych pak autorovi vytkl vyčlenění dvou seznamů literatury a neuvedení některých citovaných prací v těchto seznamech. V zásadě však hodnotím práci O. Švejcara pozitivně a oceňuji pečlivou autorovu metodickou, heuristickou a analytickou práci, kterou vyjadřují také velmi početné kvalitní grafy a tabulky v závěru práce. Dostatečná je rovněž autorova dosavadní publikační činnost, přičemž některé jeho práce byly publikovány i v recenzovaných periodikách (např. Archeologické rozhledy). Autor se v posledních letech rovněž aktivně zúčastňuje domácích i mezinárodních konferencí, kde prezentuje výsledky své práce.

Celkově tedy hodnotím, přes výše uvedené výtky, disertační práci Ondřeje Švejcara pozitivně a doporučuji ji k obhajobě.

doc. Mgr. Ondřej Chvojka, Ph.D.